

Türkiye’de Organik Tarımda Yaşanan Son Gelişmeler Ve Uygulanan Politikalar**Zeliha YASAN¹ Umut GÜL²****ÖZET**

Son yıllarda tarımsal faaliyetlerde yoğun bir şekilde kullanılan kimyasal gübre ve ilaçlar hava, su ve toprak kirliliğine yol açarak, flora ve faunanın bozulması ve toprak erozyonu gibi çevre kirliliği sorunlarını meydana getirmektedir. Tarımsal çevre politikalarının önemli bileşenlerinden birisi olan organik tarım tarımsal faaliyetler neticesinde çevrede oluşabilecek kirlenmelerin önlenmesi konusunda bir çözüm yolu olabilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde bilinçlenen üreticiler ve tüketiciler çevreye zarar vermeyen ve canlılar üzerinde zararlı etkisi olmayan tarım ürünlerinin üretimi ve tüketimine yönelmişlerdir.

Tarımsal üretimin çevre ve insan sağlığına yaptığı olumsuz etkilerin engellenmesi için ortaya konulan organik tarım, ekolojik sistemde hatalı uygulamalara bağlı olarak zarar gören veya yok olan doğal dengenin yeniden kurulmasına yönelik olarak insan ve çevre dostu tüm üretim sistemlerini içermektedir.

1980’li yılların ortasında Avrupalı firmaların geleneksel ihraç ürünlerine odaklı olarak özellikle kuru üzüm, kuru incir ve kuru kayısı üretimi ile başlayan organik tarım daha sonraki yıllarda hızla gelişerek önemli bir konuma gelmiştir. Türkiye’de organik tarımda 2008 yılı verilerine göre geçiş süreci dahil olmak üzere; 247’ye ulaşan ürün sayısı ile birlikte 166.883 da’lık üretim alanında yaklaşık 14.926 adet üretici ile 530.225 ton üretim yapılmıştır.

Bu çalışmada, Türkiye’de organik tarımda yaşanan son gelişmeler ve organik tarıma yönelik olarak uygulanan politikalar incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Organik tarım, politika, üretim, Türkiye

The Latest Developments In And Implemented Policies On Organic Agriculture In Turkey**SUMMARY**

In recent years, chemical fertilizers and pesticides that are densely used in agricultural activities have caused air, water and soil pollution. This situation results in environmental pollution problems such as destroyed flora and fauna and soil erosion. Organic agriculture, one of the important components of the agricultural environmental policies, can be a solution to protect environmental pollution to be arisen because of the result of agricultural activities. Especially in developed countries the producers and consumers that become conscious tend to producing and consuming agricultural crops which do not cause harm to environment and do not have harmful effects on all creatures. The organic agriculture that is introduced to hinder the negative effects on environment and human health of agricultural production includes all the human and environment friendly production systems that tends to reestablish the deteriorated or destroyed natural balance which is damaged due to wrong practices in ecological system.

Organic agriculture, having started with the production of especially raisins, dried fig and apricot, focusing on traditional export products of European firms in the mids of 1980s, has got developed and gained an important status in the following years. There are 247 organic crops produced in 2008, including transition period in Turkey. The 14,926 farmers produced 530.225 tonnes of organic agricultural products in the 166.883 da total area

In this study, the latest developments in and implemented policies aimed at organic agriculture will be researched.

Key Words: Organic agriculture, policy, production, Turkey

1. GİRİŞ

Organik tarım (biyolojik tarım, ekolojik tarım), giderek yoğunlaşan tarımsal girdi kullanımının yarattığı sağlık ve çevre sorunlarının çözümünde etkin bir alternatif olarak kabul edilmektedir. Dünya üzerinde nüfusun ve yaşam standardının artışına paralel olarak gıda, giysi üretimi için lif, kağıt (gazete, kitap vb.) ve kereste gereksiniminin arttığı

¹ Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü e-posta: zelihayasan@gmail.com

² Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü e-posta: umutgl@hotmail.com

bilinmektedir. Artan talep öncelikle daha fazla alanın tarıma açılması ile sağlanırken sınır noktaya ulaşılması sonucu birim alandan daha yüksek verimi arttırmak hedeflenmiştir. Bu artış ıslah çeşitleri, sulama, yoğun gübre ve ilaç kullanımı ile sağlanmıştır. Tarımdaki yoğunlaşmaya karşın günümüzde açlık sorunu halen devam etmektedir. Dünyada gıda maddeleri üretiminin yetersizliği değil dağıtım ve gıda güvencesi ile gıda güvenliği kavramları tartışılmaktadır (Uygun, 2001).

Tüm dünyada organik tarım ve organik ürünler ticareti son yıllarda hızla gelişmektedir. Bu hızlı gelişimde, özellikle gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin sağlıklı beslenme; üreticilerin ise doğal çevrenin korunması konularındaki duyarlılıklarının giderek artmasının etkisi bulunmaktadır. Günümüzde geline noktada, pazar hacmi hızla büyüyen ve talebi giderek artan bir organik pazar ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin de hızla büyüyen bu pazardan pay alabilmek adına çaba göstermesi gerekmektedir. Uluslararası pazarlar ve iç pazar göz önünde bulundurularak, organik tarım ürünlerinde üretim artışı ancak etkin ticaret politikaları ile desteklenerek anlam kazanacaktır (Gök, 2008).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Yapılan bu çalışma literatüre dayalı olup, konu ile ilgili olarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı verilerinden, çeşitli yabancı ve yerli kitap ve makalelerden, organik tarımla ilgili olarak çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerden, internet yayınlarından yararlanılmıştır. Yöntem olarak incelenen yönetmeliklerin yorumlanması, kaynakların çeşitli açılardan değerlendirilmesi ve sentezlenmesi, oransal dağılım ve yüzde değişimlerle üretim ve dış ticaretin gelişiminin ortaya konulması amaçlanmıştır.

3. ORGANİK TARIM NEDİR?

Organik tarım, ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, esas itibarıyla sentetik kimyasal ilaçlar ve gübrelere kullanımının yasaklanması yanında, organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, parazit ve predatörlerden yararlanmayı tavsiye eden, üretimde miktar artışını değil ürünün kalitesinin yükseltilmesini amaçlayan bir üretim şeklidir (egebirlik.org.tr, 2010).

Tarımsal üretimde kullanılan kimyasalların (ilaç, gübre gibi) olumsuz etkilerinin insan ve toplum sağlığı üzerindeki zararları artarak kendini hissettirmeye başlamıştır. Tüm bu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla kimyasal gübre ve tarımsal savaş ilaçlarının hiç ya da mümkün olduğu kadar az kullanılması, bunların yerini aynı görevi yapan organik gübre ve biyolojik savaş yöntemlerinin alması temeline dayanan Organik Tarım Sistemi geliştirilmiştir. (izmirtarim.gov.tr, 2010).

4. TÜRKİYE'DE ORGANİK TARIM

4.1. Türkiye'de Organik Tarımın Gelişimi

Türkiye'de organik tarım faaliyetleri ithalatçı firmaların istekleri doğrultusunda ve özellikle; fındık, badem kurutulmuş meyveler (üzüm, incir, kayısı), mercimek gibi geleneksel ürünlerde, ihracata yönelik olarak başlamıştır. Bu ürünlerin alıcıları olan ithalatçı firmalar ülkemize gelerek kendi firmalarının ihracat ayağını kurmuşlar, çiftçiyle sözleşme yaparak istedikleri ürünü ürettirip, yine kendi ülkelerinin mevzuatına uygun olarak kontrol ve sertifikasyon işlemlerini yürüterek ürünü satın almışlardır (organikturkiye.org, 2010).

Dünya ticareti 1970'li yıllarda başlamış olan ekolojik tarımdaki gelişmelere uygun olarak, Avrupa orijinli firmalar Türkiye'deki firmalardan ekolojik ürün talebinde bulunmuş ve böylece 1984-1985 yıllarında Türkiye'de ekolojik tarım başlamıştır. İlk olarak Türkiye'nin geleneksel ihraç ürünlerinden kuru İncir ve kuru üzüm ile Ege bölgesinde gerçekleştirilmiştir. Daha sonra bu ürünlere kuru kayısı, fındık gibi ürünler de katılarak farklı bölgelerimize yayılmıştır.

Ekolojik tarım faaliyetlerinin Türkiye’de ilk olarak Ege bölgesinde İzmir’de başlamış olması, ürün işleme tesislerinin büyük kısmının İzmir’de olması ve üretilen ürünlerin büyük kısmının İzmir limanından ihraç edilmesi nedeniyle, organizasyon kuruluşları, kontrol ve sertifikasyon firmaları gibi ekolojik tarım sektörünün hemen tüm kuruluşlarının merkez büroları İzmir’de yer almaktadır (egebirlik.org.tr, 2010).

Ekolojik üretime ayrılan alanların hızla artışı, üretimin anlaşılabilir yapılması nedeni ile üreticinin pazar garantisi yakalaması, kontrol ve sertifikasyon ücretinin ve yayım hizmetinin anlaşılabilir yapan firma tarafından karşılanmasına bağlanabilir (Uygun, 2001).

Türkiye’de sözleşmeli yetiştiricilik sistemi ile başlayan organik tarım ürünleri üretimi, konvansiyonel ürünlerde olduğu gibi talep yaratma çabalarının yoğunluk kazanması sonucu bağımsız projelerle gerçekleştirilen üretim şekliyle de desteklenmeye başlamıştır. Dış pazarlarca talep edilen çeşitlerin talep edilen miktarlarda üretilmesiyle 1985 yılında başlayan organik tarım ürünleri üretimi, 2000’li yıllara gelindiğinde yeni bir boyut kazanmıştır. Kuru incir, kuru üzüm ve kuru kayısı ile başlayan organik tarım ürünleri üretimi; bitkisel ürünler, işlenmiş gıda ürünleri ve diğer tarım ve gıda ürünleri olarak sınıflandırabileceğimiz sektörel yelpazeye ulaşmıştır. İlk yıllarda sadece 8 ürün organik olarak üretilirken, 2008 yılında üretilen ürün çeşidi 247’ye ulaşmış, 9.384 üretici 141.752 hektar alanda 415.380 ton ürün elde etmiştir (Subaşı, 2009).

5. TÜRKİYE’DE ORGANİK TARIM MEVZUATI

Türkiye’de organik bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretimi, işlenmesi ve pazarlanması 18 Aralık 1994 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Organik Metotlarla Üretilmesine ilişkin Yönetmelik” kapsamında belirlenmiş olup, söz konusu yönetmelik, 11 Temmuz 2002 tarih ve 24812 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik” ile yeniden düzenlenmiştir. Bahse konu yönetmelik 22.08.2003 tarih ve 25207 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile revize edilmiştir. Organik Tarım Kanunu 2004 yılı Aralık ayında yürürlüğe girmiştir. Organik Tarım Kanunu’nun yürürlüğe girişinin ardından 10 Haziran 2005 tarih ve 25841 sayılı “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik” çıkarılmış olup; son olarak 17 Ekim 2006 tarih ve 26322 sayılı “Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile yeniden düzenlenmiştir (Koç, 2007).

Ülkemizdeki organik tarım faaliyeti, Avrupa Birliği’ndeki gelişmelere yöndeş şekilde 24 Aralık 1994 tarih ve 22145 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan “Bitkisel ve Hayvansal Ürünlerin Organik Metotlarla Üretilmesine ilişkin Yönetmelik” doğrultusunda Tarım ve Köyisleri Bakanlığı’nın denetiminde yürütülmeye başlamıştır.

Su an gelinen durum itibarıyla, ülkemizde organik tarım faaliyetleri 3 Aralık 2004 tarih ve 25659 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ‘Organik Tarım Kanunu’ ile bu kanun gereğince 10.06.2005 tarih ve 25841 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ‘Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik’ hükümlerine göre yürütülmektedir (Gök, 2008).

6. ORGANİK TARIMDA DESTEKLER

Faiz İndirimli Tarımsal Krediler

Çiftçilerimiz için düşük faizli selektif kredi verilmesine imkan sağlayan 25 Şubat 2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile, organik tarımsal ürünleri ve girdileri üreten müteşebbislere tarımsal kredilere uygulanan cari faiz oranından % 60 indirimli olarak azami 3 yıl vadeli yatırım ve 1 yıl vadeli işletme kredisi kullanma imkanı sağlanmıştır. Bir yıl süre ile çıkarılmış olan bu karar daha sonraki yıllarda 5 yıl vadeli yatırım ve 1,5 yıl vadeli işletme kredisi kullanma imkanı da sağlayarak 2005, 2006, 2007 ve 2008 yılları

için uzatılarak devam ettirilmiştir. Bu kapsamda 2004-2008 yılları arasında toplam 2324 müteşebbise 68.511.000 YTL işletme ve yatırım kredisi kullanılmıştır..

Doğrudan Gelir Desteği

30.04.2005 tarih ve 25801 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bitkisel Üretimle İlişkili Olarak, Doğrudan Gelir Desteği Ödemesi Yapılmasına İlişkin Tebliğ” ile Organik Tarım üreticilerine Doğrudan Gelir Desteğine ilave olarak dekar 3 TL ek destek ödenmesi sağlanmıştır. Bu bağlamda 2005 yılı için 1.042 üretici 131.275 TL, 2006 yılı için dekar başına 3 TL destek verilerek 1.536 üretici 351.565 YTL, 2007 yılı için dekar başına 5 TL destek verilerek 1615 üreticiye 653.732,5 YTL ve 2008 yılı içinde dekar başına 18 TL destek verilerek 5467 üretici 6.634.464,29 TL ilave destekten yararlandırılmıştır.Yıllar itibari ile desteklenen alanlara bakıldığında desteklenen; 2005 yılında 43.458, 2006 yılında 117.188, 2007 yılında 130.747 dekar ve 2008 yılında 368.582 dekar alan desteklenmiştir.

7. ÜRETİMDE YAŞANAN GELİŞMELER

Türkiye’de sözleşmeli yetiştiricilik sistemi ile başlayan organik tarım ürünleri üretimi, talep yaratma çabalarının yoğunluk kazanması sonucu bağımsız projelerle gerçekleştirilen üretim şekliyle desteklenmeye başlamıştır (Subaşı,2009).

Dış pazarlarca talep edilen çeşitlerin talep edilen miktarlarda üretilmesiyle 1985 yılında başlayan organik tarım ürünleri üretimi, 2000’li yıllara gelindiğinde yeni bir boyut kazanmıştır. Kuru incir, kuru üzüm ve kuru kayısı ile başlayan organik tarım ürünleri üretimi; bitkisel ürünler, işlenmiş gıda ürünleri ve diğer tarım ve gıda ürünleri olarak sınıflandırabileceğimiz sektörel yelpazeye ulaşmıştır.

Çizelge 1’de görüldüğü üzere ilk yıllarda sadece 8 ürün organik olarak üretilirken, 2008 yılında üretilen ürün çeşidi 247’ye ulaşmış, 9.384 üretici 141.752 hektar alanda 415.380 ton ürün elde etmiştir.

Çizelge 1. Türkiye’de Organik Tarımın Yıllar İtibariyle Gelişimi

Yıllar	Üretici Sayısı	Ürün Çeşidi	Tarım Alanı (Hektar)
1990	313	8	1.037
1996	4.035	37	15.250
2000	13.187	95	59.649
2001	15.795	124	111.324
2002	12.428	150	89.827
2003	13.044	179	103.190
2004	9.314	174	162.193
2005	9.427	205	175.073
2006	8.854	210	162.131
2007	10.553	201	135.360
2008	9.384	247	141.752

Kaynak: Subaşı, 2009

Organik hayvancılık henüz gelişmekte olup, özellikle Doğu Anadolu Bölgesi’nde bu konuda yatırımlar yapılmaktadır. Buna bağlı olarak, süt ve süt ürünleri konusunda yurtiçi talep giderek artmaktadır. Organik pamuk üretiminin artmasıyla organik tekstil sektörü giderek önem kazanmış olup, son yıllarda organik ürün yelpazesine organik bebek tekstili, havlu, ev tekstili ve yatak da eklenmiştir (Subaşı, 2009).

İstatistiklere bakıldığında gerek ürün çeşidi ve miktarında, gerekse çiftçi sayısı ve ekim alanında sürekli bir artış görülmekle beraber çiftçiler, ürünlerini sözleşmeli üretim yaptıkları halde satamama, geçiş dönemi ürünlerini değerlendirememesi gibi zaman zaman onları ekolojik tarımdan vazgeçmeye yönelten sorunlar yaşamaktadırlar (Kayahan, 2001).

Çizelge 2’de Türkiye’de organik tarımsal ürünlerin başında 68.310 ton ile pamuk, 48.681 ton ile buğday ve 32.134 ton ile elmanın geldiği görülmektedir.

Çizelge 2. Türkiye Çeşitli Organik Tarımsal Ürünlerin Üretimi (Miktar: Ton)

Ürünler	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pamuk	21.793	34.877	30.268	10.032	63.960	55.534	68.310
Buğday	19.752	21.379	31.194	13.756	26.515	43.915	48.681
Elma	69.187	71.928	52.670	49.915	28.393	50.810	32.134
Üzüm	10.469	9.505	13.988	14.485	16.687	15.510	22.012
Zeytin	10.744	6.456	10.997	10.531	13.109	12.096	21.574
Domates	82.809	26.493	22.897	25.125	15.512	21.437	19.909
Fındık	7.667	5.994	4.821	3.670	6.402	8.355	11.143
Kayısı	5.940	13.278	9.019	9.628	6.491	7.767	14.925
Mercimek	17.012	11.781	9.135	6.093	19.050	10.071	10.228
Çilek	3.293	3.497	4.098	4.604	4.571	7.234	9.008
İncir	9.473	8.112	15.793	6.821	7.563	5.938	7.891
TOP.(Diğ.Dah.)	310.124	291.876	218.388	289.082	309.522	431.203	415.380

Kaynak: Subaşı,2009

7.1. Türkiye'nin Organik Ürün Dış Ticaretinde Yaşanan Gelişmeler

Türkiye'deki organik tarımın başlaması yurt dışından gelen talep doğrultusunda ihracata dönük olarak gerçekleşmiş ve ilk yıllarda Türkiye'nin geleneksel ihrac ürünlerinden olan kuru üzüm, kuru incir ve kuru kayısı ile sınırlı kalmıştır. Fakat yıllar itibariyle organik olarak üretilen ürünlerin çeşitliliğindeki artışa paralel olarak dondurulmuş meyve ve sebzeler, taze meyve ve sebzeler, baklagiller, zeytinyağı gibi ürünler de organik olarak üretilmeye başlanmıştır (Ataseven ve ark., 2008).

Türkiye ihracatının yöneldiği ülke sayısı 33 olup, AB ülkeleri en önemli ihrac pazarlarımızı oluşturmaktadır. AB ülkeleri dışında, Kuzey Avrupa ülkeleri, ABD, Kanada, Güney Kore, Tayvan, Yeni Zelanda ve Japonya dikkat çeken potansiyel pazar görünümündedir.

Türkiye'nin organik ürün ihracatı dalgalı bir eğilim göstermektedir. 2000 yılında 13.128 ton ve yaklaşık 23 milyon \$ iken, 2008 yılında 8.629 ton ve 27 milyon \$ olarak gerçekleştiği Çizelge 3'te görülmektedir. İhracattaki en önemli payı kuru üzüm, kuru incir ve dondurulmuş meyveler almıştır.

Çizelge 3. Yıllara Göre İhracat Miktar ve Değerleri

YILLAR	MİKTAR (kg)	TUTAR (\$)
2000	13.128.934	22.756.297
2004	16.093.189	33.076.319
2005	9.319.328	26.230.259
2006	10.374.493	28.236.617
2007	9.346.677	29.359.321
2008	8.628.790	27.260.473

KAYNAK: Ege İhracatçılar Birliği

8. KONTROL VE SERTİFİKASYON

Kontrol ve sertifikasyon, organik tarımın önemli basamaklarından biridir. İç ve dış piyasalarda bir ürünün organik olarak satılabilmesi için Organik Ürün Sertifikası'na sahip olması gerekmektedir. Sertifika sistemi ürünlerin ekolojik standartlara göre üretilmiş, işlendiğinin, paketlenmişinin garantisidir.

Faaliyet gösteren kontrol ve sertifikasyon kuruluşları bağımsız olmalı, üretim ve pazarlama faaliyetlerinde bulunmamalı, ticaret yapmamalı ve danışmanlık hizmeti vermemelidirler. Türkiye'de kontrol ve sertifikasyon kuruluşlarını Tarım ve Köyişleri Bakanlığı onaylar ve kuruluşlara kontrol yetkisi verilir. Türkiye'de faaliyet gösteren 15 sertifikasyon kuruluşu bulunmaktadır. Bahsedilen sertifikasyon kuruluşları şunlardır:

- BCS ÖKO-GARANTIE Organik Tarım Sertifikalandırma Hizmetleri Ltd.Şti.

- IMO Kontrol ve Sertifikasyon Ticaret Ltd.Şti.
- ECOCERT Denetim ve Belgelendirme Ltd.Şti.
- ETKO Ekolojik Tarım Kontrol Organizasyon Ltd.Şti.
- C.U. Sertifikasyon Ltd.Şti.
- EKOTAR Ekolojik Tarım Ürünleri Üretim, Kontrol, Sertifika, Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.
- ICEA Istituto per Certificazione Etica Ambientale Türkiye İzmir Şubesi
- CERES Certification of Environmental Standards GmbH Türkiye İzmir Şubesi
- ORSER Organik Ürünler Kontrol ve Sertifikasyon Ltd.Şti.
- ANADOLU Ekolojik Ürünler Kontrol ve Sertifikasyon Ltd.Şti. (Çalışma izni askıya alınmıştır.)
- TURKGAP Tarım Uygulamaları Kontrol ve Sertifikasyon Hizmetleri Ticaret Ltd.Şti.
- NISSERT Uluslararası Sertifikasyon ve Denetim Hizmetleri Ltd.Şti.
- IMC Ltd.Şti.
- ANKA Global Kontrol ve Sertifikasyon A.Ş.
- KALİTEST Belgelendirme ve Eğitim Hizmetleri Ltd.Şti.

9. SONUÇ

Dünya genelinde hızla artan nüfus ve bunun getirdiği ilave gıda talebini karşılayabilmek amacıyla birim alandan daha fazla ürün alabilmek için gübre, ilaç, su gibi girdilerin kullanımında aşırı artışlar yapılmıştır. Bu aşırı girdi kullanımı tarımı, doğal ortamı bozan ve çevre sorunları yaratan sektör haline getirmiştir. Özellikle bilinçsiz pestisit, gübre ve su kullanımı bu sorunların artmasında başlıca rolü oynamıştır (Anonim, 2009).

Türkiye 1980'li yılların ortasında başladığı organik tarımsal ürünlerin üretimi ve ihracatında önemli mesafeler kaydetmiştir. Son yıllarda tüketicilerin daha sağlıklı, daha doğal ve güvenli gıda arayışları organik gıdalara olan ilgiyi artırmıştır. Türkiye organik gıdaların ihracatında özellikle AB ülkelerine olan ihracatta önemli bir konumdadır. Ancak, bu ülkelerde de organik tarımsal üretimin artış potansiyeli göz önünde bulundurulmalı, bu nedenle de ihracatta istikrarlı bir üretim sistemini benimsemesi gerekmektedir (Ataseven ve ark., 2008).

Organik ürün potansiyeli fazla olan Türkiye'nin hem tarımsal gelirleri artırmak hem tüketicilere güvenilir gıda sunmak hem de ülkenin ekolojik dengesini korumak amacıyla bu gelişmeden faydalanması gerekmektedir (Anonim, 2009).

10. KAYNAKÇA

- Anonim, 2009d. Organik Tarım Nedir? Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu.
- Ataseven, Y. ve Güneş, E. 2008. Türkiye'de İşlenmiş Organik Tarım Ürünleri Üretimi ve Ticaretindeki Gelişmeler. Gıda Ekonomisi, İşletmeciliği, Pazarlaması, Politikası, VIII. Tarım Ekonomisi Kongresi, 25-27 Haziran, Bursa, s.24-37.
- Gök, S.A. 2008. Genişleyen Avrupa Birliği Pazarında Türkiyenin Organik Tarım Ürünleri Ticareti Açısından Değerlendirilmesi, Ankara, s.35.
- Kayahan, H.S. 2001. Ekolojik Tarımda İç Pazarın Gelişimi. Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu, 14-16 Kasım, Antalya, s. 24-30
- Subaşı, D. 2009. Organik Tarım Ürünleri, T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, Ankara, s.1-10
- Uygun, A. 2001. Ekolojik Tarım: Genel Bir Bakış, Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu, 14-16 Kasım, Antalya, s. 3-11.
- <http://www.egelihracatcilar.com/Asp/Content.asp?MS=1&Id=0>, 07.06.2010
- <http://www.izmirtarim.gov.tr/organik/organik.asp>, 09.04.2010
- www.organiktartimturkiye.org/docs/tkb.../modul%2011.pdf?ref, 08.05.2010